

# Betekenis van vaderschap

Conferentie vader-empowerment

G.O.Helberg

Kinder-en Jeugdpsychiater

Materiaal ontleed aan onderzoek:

Prof. dr. Louis Tavecchio

Afdeling POWL, Universiteit van Amsterdam

# Een paar voorbeelden

Uit recent empirisch onderzoek

# Het meest bekende nationale onderzoek

## *Opvoeden in Nederland\**

- **1267 gezinnen** met kinderen van 0-19 jaar; **beide** ouders ondervraagd
- Ontwikkeling kind (in positieve of meer negatieve zin) bleek *beter* te voorspellen vanuit vadergegevens
- Samenhang tussen ontwikkeling van kinderen en gedrag/opvattingen van de vader is **groter** dan samenhang met gedrag/opvattingen van moeder
- In vrijwel alle onderzochte leeftijdsperioden, van 0-2 jaar t/m 16-18 jaar, bleek impact van vaders - niet spectaculair, maar wel systematisch – groter dan die van moeders (Dekovic & Groenendaal, 1998:219)
- Vaders zijn dus *niet minder belangrijk* als opvoeders dan moeders en hun betekenis voor het opvoedingsproces is in vele tientallen jaren van empirisch onderzoek naar opvoeding *schromelijk onderschat*
- Weglaten van vaders in onderzoek naar opvoeding is een kostbare (systematische) fout en kan daarnaast worden omschreven als een ernstige methodologische tekortkoming

\*Rispen, Hermanns & Meeus, 1996



## Mother and father language input to young children: Contributions to later language development\*

- **Vaders praten weliswaar minder met hun kind dan moeders en stellen minder vragen tijdens een vrije spelperiode**
- **Maar ze blijken wel méér invloed – wanneer ze een gevarieerde woordenschat gebruiken – op de taalontwikkeling van hun kind te hebben dan moeders**
- **De bijdrage van de vader bleek uniek en had een duidelijk toegevoegde waarde vergeleken met de bijdragen van het opleidingsniveau van de ouders en kwaliteit van kinderopvang**
- **Dit resultaat is van belang voor het begrijpen van de latere schoolprestaties en de geletterdheid van het kind**

\*N. Pancsofar & L. Vernon-Feagans (2006), *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27, 571–587

## Betrokken vader beïnvloedt intelligentie kind positief \*

- Surveygegevens verzameld bij meer dan 10.000 kinderen over periode van een halve eeuw (start in 1958)
- Vader die veel tijd investeert in zijn kinderen heeft positieve invloed op intelligentie en sociale status van zoons en dochters op latere leeftijd
- kinderen van de meest betrokken vaders bleken op 11-jarige leeftijd een hoger IQ te hebben dan leeftijdsgenoten die niet veel tijd doorbrachten met hun vader
- Bij de gemeten verschillen gaat het gemiddeld om een paar hele punten
- Effect groter voor zoons dan voor dochters

\*D. Nettle (2008). *Evolution and Human Behavior*, 29 (6), 416-423 (zie ook *New Scientist*, 8 december 2008: 'Time with dad is well spent' )



## **(zeer) Vroege vader-kind interacties van groot belang voor cognitieve ontwikkeling**

- Achterstand in cognitieve ontwikkeling veel minder met betrokken vaders
- Vanwege stimulerende activiteiten, maar ook door warme en ondersteunende verzorging van kind tijdens 1e levensjaar
- Effect groter voor jongetjes dan voor meisjes

\*J. Bronte-Tinkew *et al.* (2008): Involvement Among Resident Fathers and Links to Infant Cognitive Outcomes, *Journal of Family Issues*, 29 (9), 1211-1244

# Albert Bandura

## Sociale Leertheorie

- Sekserol-identificatie en het verwerven van sekserol-identiteit komen in belangrijke mate tot stand
- Door observatie en imitatie van het gedrag van anderen, met name het gedrag van volwassenen (in allerlei variaties en rollen) van je eigen sekse
- Dat is nodig om te weten wat het betekent om in de cultuur waarin je opgroeit een volwassen 'man' of 'vrouw' te zijn

# Vaders en spel (1)

- Experimenteren om ervaringen op te doen die relevant zijn voor het socialisatieproces van kinderen buiten het gezin.
- Regulatie van emoties, vooral boosheid en woede.
- Ontwikkeling van competitie zonder agressie en ontwikkeling van autonomie en exploratie.



# Vaders en spel (2)

- Vader-kind spel: affectie en controle.
- Kwalitatief goed vader-kind spel:
  - het kind moet er veel plezier aan beleven
  - er moet een gemiddelde mate van controle zijn
- Wanneer er sprake is van een goed afgestemde vaderlijke discipline, voorspelt dit gehoorzaamheid in kinderen, vooral bij jongens.

# Belemmerende factoren

- Discussies in groepsverband, in een 'schoolse' sfeer, kunnen de vooruitgang van vaders afremmen en hen zelfs ontmoedigen aan zo'n training of cursus deel te nemen
- Contactlegging vanuit de hulpverlening die zich uitsluitend of op de eerste plaats richt tot de moeder
- Gebrek aan flexibele participatiemomenten (bijv. niet 's avonds of in het weekend)
- Niet betrekken van vaders bij de intake en de daar in te vullen vragenlijsten en/of interviews
- Het anderszins marginaliseren van de betrokkenheid van de vader, vanaf het eerste (klinische) contact
- Beperken tot onderwerpen die zich voornamelijk richten op de rol van moeders in gezin en opvoeding (contact met de school; verzorging; regelen van kinderopvang)



# ADVIES

Maak gebruik van de sterke/unieke punten van vaders, bijv. recreatie- en sportactiviteiten in het kader van een behandeling of training/oudercursus